

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

કક્ષા-10 હિન્દી (દ્વિતીય ભાષા)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 ઘંટે

પ્રશ્નપત્ર का प्रारूप

પૂર્ણાંક : 80

નોંધ: આ પરિરૂપ વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાશ્નિકો, મોડરેટર્સના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાશ્નિક તેમજ મોડરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ્ હાર્દ/ઉદ્દેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની છૂટ રહેશે.

હેતુઓ પ્રમાણે ગુણભાર :

હેતુઓ	જ્ઞાન (K)	સમજ (U)	ઉપયોગન(A)	ઉચ્ચ વૈચારિક કૌશલ્ય		કુલ
				સંયોજન/વિશ્લેષણ	અનુમાન/મૂલ્યાંકન	
ગુણ	26	20	13	04	17	80
ટકા	33	25	16	05	21	100

પ્રશ્ન પ્રકાર અનુસાર ભારાંક :

ક્રમાંક	પ્રશ્ન का प्रकार	प्रश्नो की संख्या	कुल अंक
1.	હેતુલક્ષી પ્રશ્ન (O)	24	24
2.	ટૂંક જવાબી પ્રશ્ન (VSA)	20	20
3.	ટૂંક જવાબી પ્રશ્ન (SA-I)	05	10
4.	ટૂંક જવાબી પ્રશ્ન (SA-II)	03	09
5.	લઘુ પ્રશ્ન (LA)	02	10
6.	નિબંધાત્મક પ્રશ્ન (EA)	01	07
કુલ		55	80

વિભાગ અનુસાર ભારાંક :

ક્રમ	વિભાગ	ગુણાંકન
1.	ગદ્ય વિભાગ	18
2.	પદ્ય વિભાગ	18
3.	વ્યાકરણ	18
4.	લેખન	26
કુલ		80

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

કક્ષા-10 હિન્દી (દ્વિતીય ભાષા)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 ઘંટે

પ્રશ્નપત્ર का प्रारूप

पूर्णांक : 80

विभाग-A (गद्य विभाग)

[18]

- वस्तुनिष्ठ (हेतुलक्षी) प्रश्नों के उत्तर लिखिए । 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 [09]
- एक-एक वाक्य में उत्तर दीजिए : प्रश्न - 10, 11 [02]
- दो-तीन वाक्यों में उत्तर दीजिए : (किन्हीं एक) प्रश्न - 12 अथवा 12 [02]
- चार-पाँच वाक्यों में उत्तर दीजिए : (किन्हीं एक) प्रश्न 13 अथवा 13 [03]
- आशय स्पष्ट कीजिए : प्रश्न 14 अथवा 14 [02]

विभाग-B (पद्य विभाग)

[18]

- वस्तुनिष्ठ (हेतुलक्षी) प्रश्नों के उत्तर दीजिए : प्रश्न - 15,16,17,18,19,20,21,22,23 [09]
- एक-एक वाक्य में उत्तर दीजिए : प्रश्न - 24, 25 [02]
- दो-तीन वाक्यों में उत्तर दीजिए : (किन्हीं एक) प्रश्न - 26 अथवा 26 [02]
- चार-पाँच वाक्यों में उत्तर दीजिए : (किन्हीं एक) प्रश्न 27 अथवा 27 [03]
- आशय स्पष्ट कीजिए : (किन्हीं एक) प्रश्न 28 अथवा 28 [02]

विभाग-C (व्याकरण विभाग)

[18]

- निम्नलिखित कहावत का सही अर्थ लिखिए । प्रश्न - 29 [01]
- निम्नलिखित शब्द समूह के लिए एक शब्द लिखिए । प्रश्न - 30 [01]
- निम्नलिखित संधिको छोड़िए । प्रश्न - 31 [01]
- निम्नलिखित संधि को मिलाईए । प्रश्न - 32 [01]
- निम्नलिखित मुहावरे का अर्थ देकर वाक्य में प्रयोग कीजिए । प्रश्न - 33 [02]
- निम्नलिखित शब्दों के विरोधी शब्द लिखिए । (प्रश्न 34 - 35) [02]
- निम्नलिखित शब्दों के पर्यायवाची शब्द लिखिए । (प्रश्न 36 - 37) [02]
- निम्नलिखित शब्दों की भाववाचक संज्ञा लिखिए । (प्रश्न 38 - 39) [02]
- निम्नलिखित शब्दों के विशेषण बनाईए । (प्रश्न 40 - 41) [02]
- निम्नलिखित शब्दों की कर्तृवाचक संज्ञा लिखिए । (प्रश्न 42 - 43) [02]
- निम्नलिखित शब्दों का समास पहचानिए । (प्रश्न 44 - 45) [02]

विभाग-D (लेखन कार्य)

[26]

- निम्नलिखित विषय पर किसी एक पर टीप्पणी लिखिए । प्रश्न - 46 अथवा 46 [03]
- निम्नलिखित परिच्छेद को पढ़कर नीचे दिए गए प्रश्नों के उत्तर एक वाक्यमें दीजिए । [06]
- प्रश्न - 47, 48, 49, 50, 51, 52
- निम्नानुसार पत्र लिखिए : प्रश्न - 53 [05]
- रुपरेखा के आधार पर कहानी लिखकर शीर्षक एवं बोध लिखिए । प्रश्न - 54 [05]
- किसी एक विषय पर करीब 150 शब्दों में निबंध लिखिए । प्रश्न - 55 अथवा 55 अथवा 55 [07]
- (तीन में से कोई एक)

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ 2023-24

કક્ષા-10 હિન્દી (દ્વિતીય ભાષા)

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 ઘંટે

નમૂને કા પ્રશ્નપત્ર

પૂર્ણાંક : 80

- સૂચના :
- (1) इस प्रश्नपत्र के चार विभाग हैं और 1 से 55 प्रश्न हैं ।
 - (2) प्रत्येक प्रश्न अनिवार्य है ।
 - (3) दायी और लिखि गई संख्या प्रश्न के अंक हैं ।
 - (4) नया प्रश्न नए पन्ने से लिखिए ।

(विभाग-A गद्य विभाग)

[18]

- નિમ્નલિખિત પ્રશ્નોં કે સહી વિકલ્પ ચુનકર ઉત્તર લિખિલે . [03]
 - (1) गोपी को प्रसादजी की कविता कौन समझाने वाला था ?
 - (A) निमेष
 - (B) नरेश
 - (C) रमेश
 - (D) अविनाश
 - (2) घायल हिरण को दूध किसने पिलाया ?
 - (A) कालिदासने
 - (B) मल्लिकाने
 - (C) दन्तूलने
 - (D) हिरण की माँ ने
 - (3) मालती की आवाज सुनकर की चाल में तेजी आ गयी ?
 - (A) नंदन
 - (B) बिन्दू
 - (C) कुन्दन
 - (D) मोहन
- સહી વિકલ્પ ચુનકર રિક્ત સ્થાનોં કી પૂર્તિ કીજિલે . [03]
 - (4) ને અપને હિસ્સે કી પૂડિયાँ કાકી કે લિલે બચાકર રલ્કી થી । (લાડલી/રૂપા)
 - (5) સુધા કુલકર્ણી કો સાક્ષાત્કાર કે લિલે બુલાયા ગયા । (પૂના / દિલ્લી)
 - (6) લેલ્કલ કે મતાનુસાર પ્રજા ને જીવન કી સમસ્યાઓં કો ઠીક સે સમજા થા ।
(જાપાની / ચીની)
- નિમ્નલિખિત વિકલ્પોં મેં સે સહી વિકલ્પ ચુનકર વાક્ય પૂર્ણ કીજિલે . [03]
 - (7) मनुष्य अंदर से तब तक अमीर था, जब तक
 - (A) विज्ञान की खोज नहीं हुई थी ।
 - (B) मोबाईल की खोज नहीं हुई थी ।
 - (C) पैसों की खोज नहीं हुई थी ।
 - (8) उज्जैनी के राज्यसभा के सभी लोग कालिदास को जानते थे क्योंकि
 - (A) कालिदास ने ऋतुसंहार की रचना की थी ।
 - (B) कालिदास ने गीतसंहार की रचना की थी ।
 - (C) कालिदास ने नाट्यसंहार की रचना की थी ।
 - (9) पंडित शादीराम की अलमारी में ?
 - (A) गुजराती की पत्रिकाएँ थी ।
 - (B) उर्दू की पत्रिकाएँ थी ।
 - (C) हिन्दी, अंग्रेजी और बंगला की पत्रिकाएँ थी ।

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

- નિમ્નલિખિત પ્રશ્નોં કે ઉત્તર ઁક-ઁક વાક્યોં મે લિખિઁ । [02]

(10) કિસને અપની સારી સંપત્તિ અપને ભતીજે કે નામ લિખ દી થી ?

(11) પોમ્પી નગર કે ઁંડહર કે નર કંકાલ કે હાથ મેં ક્યા થા ?

- નિમ્નલિખિત પ્રશ્ન કા ઉત્તર દો -ત્રીન વાક્યોં મે લિખિઁ । [02]

(12) દન્તુલ મલ્લિકા કે ઘર કેસે પહુંચા ?

અથવા

(12) અંતિમ સમય બિસ્મિલ અપની માં સે ક્યા વર માંગતે હે ?

- નિમ્નલિખિત પ્રશ્ન કા ઉત્તર ચાર - પાંચ વાક્યોં મે લિખિઁ । [03]

(13) દેશ કો કેસે નાગરિકોં કી આવશ્યકતા હે ઁર ક્યોં ?

અથવા

(13) ડંકન વનસ્પતિ શાસ્ત્ર કા મહા પંડિત કેસે બના ?

- નિમ્નલિખિત કથનોં કા આશય સ્પષ્ટ કીજિઁ । [02]

(14) હમ ક્યોં ઁસી ચીજે ઁચાઁ જો સબકો નહીં મિલતી,

ઁસી સે તો ચોરી કી ભાવના કો જન્મ મિલતા હે ।

અથવા

(14) તુમ્હારે લિઁ પ્રશ્ન અધિકાર કા હે, ઁનકે લિઁ સંવેદના કા હે ।

(વિભાગ-B પદ્ય વિભાગ)

[18]

- નિમ્નલિખિત પ્રશ્નોં કે સહી વિકલ્પ ચુનકર ઉત્તર લિખિઁ । [03]

(15) ભગવદ ગીતા ગ્રન્થ કી રચના કિસને કી થી ?

(A) શ્રીરામ

(B) કૃષ્ણ

(C) શંકર

(D) વિષ્ણુ

(16) યમુના કે કિનારે કૌન સા વૃક્ષ હે ?

(A) કદંબ

(B) પીપલ

(C) નીમ

(D) બરગદ

(17) કિસકી આવાજ સુનકર ઁરહા નીંદ સે જાગા ?

(A) લોમડી

(B) કુત્તા

(C) બિલ્લી

(D) હાથી

- સહી વિકલ્પ ચુનકર રિક્ત સ્થાનોં કી પૂર્તિ કીજિઁ । [03]

(18) હમ નવયુગ કે હે । (અગ્રદૂત / નિર્માતા)

(19) સાસ ને કો કુલનાસી કહા । (રાધા / મીરા)

(20) જનની જન્મભૂમિ સે મહાન હે । (સ્વર્ગ / નરક)

- નિમ્નલિખિત વિકલ્પોં મે સે સહી વિકલ્પ ચુનકર વાક્ય પૂર્ણ કીજિઁ । [03]

(21) સોને કા મહત્વ બઢતા હે ક્યોંકિ.....

(A) સુહાગા આતા હે ।

(B) ધાગા આતા હે ।

(C) કાગજ આતા હે ।

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

(22) અમીર ખુસરો કી પહેલી મેં સમોસા.....

- (A) તીખા થા । (B) તલા નહીં થા (C) અચ્છા નહીં થા ।

(23) તોતે ને અપને જીવન કા અંત.....

- (A) પાંચ સાલ બાદ માન લિયા થા ।
(B) સૂંખે તરુ કે અંત કે સાથ હી માન લિયા ।
(C) દસ સાલ બાદ માન લિયા થા ।

- નિમ્નલિખિત પ્રશ્નોં કે ઉત્તર ઇક - ઇક વાક્યોં મેં લિખિઈ ।

[02]

(24) કવિ ને નાવોં કી નગરી કિસે કહાં હૈ ?

(25) રસખાન કિસ પર્વત કા પત્થર બનના ચાહતે હૈ ?

- નિમ્નલિખિત પ્રશ્ન કા ઉત્તર દો - તોન વાક્યોં મેં લિખિઈ ।

[02]

(26) પેડ ક્યોં સૂંખ ગયા ?

અથવા

(26) ઢોંગી સાધૂ મૌન વ્રત ક્યોં ધારણ કરતે હૈ ?

- નિમ્નલિખિત પ્રશ્ન કા ઉત્તર ચાર - પાંચ વાક્યોં મેં લિખિઈ ।

[03]

(27) મીરા કે પદોં કે આધાર પર સદગુરુ કી મહિમા કા વર્ણન કીજિઈ ।

અથવા

(27) કૃષ્ણ કી મુરલી કા બ્રજ કી સ્ત્રિયોં પર ક્યા પ્રભાવ પડા ?

- નિમ્નલિખિત કથનો કા આશય સ્પષ્ટ કીજિઈ ।

[02]

(28) વહ વસુધૈવ બના કુટુંબકમ ।

અથવા

(28) “જબ મી

ભૂંખ સે લડને

કોઈ ઁખડા હો જાતા હૈ

સુન્દર દિખને લગતા હૈ ।”

(વિભાગ-C : વ્યાકરણ વિભાગ)

[18]

- નિમ્નલિખિત કહાવત કા સહી અર્થ લિખિઈ ।

[01]

(29) દિન દૂની રાત ચૌ ગુની ।

- નિમ્નલિખિત શબ્દ સમૂહ કે લિઈ ઇક શબ્દ લિખિઈ ।

[01]

(30) જિસકા વર્ણન ન હો સકે ।

- નિમ્નલિખિત સંધિ કો છોડિઈ ।

[01]

(31) પરમાત્મા ।

- નિમ્નલિખિત સંધિ કો જોડિઈ ।

[01]

(32) સાધૂ + ઉપદેશ ।

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

- નિમ્નલિખિત મુહાવરે का अर्थ देकर वाक्य में प्रयोग कीजिए । [02]
(33) पोल खोलना ।
- निम्नलिखित शब्दों के विरोधी शब्द लिखिए । [02]
(34) आरंभ ।
(35) मोटी ।
- निम्नलिखित शब्दों के पर्यायवाची शब्द लिखिए । [02]
(36) धृत ।
(37) पुरस्कार ।
- निम्नलिखित शब्दों की भाववाचक संज्ञा लिखिए । [02]
(38) असमान ।
(37) खुश ।
- निम्नलिखित शब्दों के विशेषण बनाईए । [02]
(40) समय ।
(41) चमक ।
- निम्नलिखित शब्दों की कर्तृवाचक संज्ञा लिखिए । [02]
(42) विज्ञान ।
(43) शिकार ।
- निम्नलिखित शब्दों का समास पहचानिए । [02]
(44) चौराहा ।
(45) क्षुधावर्धक ।
- (विभाग-D : लेखन कार्य) [26]
- निम्नलिखित विषय पर किसी एक पर टीप्पणी लिखिए । [03]
(46) समाचार पत्र
अथवा
(46) ई - मेईल
- निम्नलिखित परिच्छेद को पढ़कर नीचे दिए गए प्रश्नों के उत्तर एक वाक्यमें दीजिए । [06]

जिसे भारतीय संस्कृति कहा जाना चाहिए वह आज भारतीय मानसिक क्षितिज में क्रियाशील नहीं है। आज एक प्रकार की अव्यवस्थित व्यावासायिक संस्कृति व्याप्त है जिसकी जड़ शायद यूरोप में है। भारतीयों के सार्वजनिक व्यवहार में गुरु - शिष्य संबंध का भी तदनुरूप परिवर्तन हो गया है। यहाँ गुरु वेतनभोग नहीं होते थे और न शिष्य कोई शुल्क देना पड़ता था। पैसे देकर विधा खरीदने की यह क्रय - विक्रय पद्धति निस्संदेह उस भारतीय मिट्टी का उपज नहीं है। शिक्षणालय एक प्रकार के आश्रम अथवा मंदिर के सामान थे। गुरु को साक्षात् परमेश्वर ही समझा जाता था। शिष्य पुत्र से अधिक प्रिय होते थे। यहाँ सम्मान मिलना ही शक्ति पाने का रहस्य है। प्राचीन समय में शिक्षादानन आध्यात्मिक अनुष्ठान माना जाता था। किन्तु आज वह पेट पालने का जरिया बन गया है।

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

- (47) पहले वेतनभोगी कौन नहीं थे ?
(48) पहले शुल्क किसे नहीं देना पड़ता था ?
(49) आज के शिक्षण की जड़ कहाँ से आयी है ?
(50) गुरु को पहले क्या समझा जाता था ।
(51) 'शिष्य' शब्द का विरोधी शब्द ढूँढकर लिखिए ।
(52) इस परिच्छेद को उचित शीर्षक लिखिए ।

● (53) निम्नानुसार पत्र लिखिए :

[05]

A/24, प्लेटिनम प्राईड बंगलोझ, तिरुपति टाउन के पास, महेसाणा रोड, विसनगर निवासी वंश पटेल
भावनगर निवासी अपने मित्र हित पाठक को 'स्वच्छता का महत्त्व' समझाते हुए पत्र लिखता है ।

● (54) रुपरेखा के आधार पर कहानी लिखकर शीर्षक एवं बोध लिखिए ।

[05]

मिठाईवाला - एक ग्राहक - कम तौलकर देना - ग्राहक का पूछना - जवाब - कोई हर्ज नहीं, उठने में
तकलीफ न होगी - ग्राहक का कम पैसे देना - मिठाईवाले का पूछना - कम पैसे क्यों ? - ग्राहक का जवाब -
कोई हर्ज नहीं, गिनने में तकलीफ न होंगी - बोध ।

(55) किसी एक विषय पर करीब 150 शब्दों में निबंध लिखिए ।

[07]

देश के प्रति युवकों का कर्तव्य.....

(प्रस्तावना - देश के विकास का आधार युवा - युवक ही देश के रक्षक - राष्ट्रनिर्माण का कार्य - देश के प्रति
युवको का दायित्व - उपसंहार)

अथवा

(55) विज्ञान की सिद्धियाँ...

(प्रस्तावना - विज्ञान का युग - बिजली का जादू - यातायात और समाचार संबंधी सुविधाएं - मनोरंजन,
चिकित्सा, इंटरनेट, युद्ध संबंधी आविष्कार - विज्ञान का उज्ज्वल भविष्य - उपसंहार)

अथवा

(55) मेरा भारत महान....

(प्रस्तावना - भारत का गौरवपूर्ण इतिहास - प्राकृतिक सौंदर्य - अमूल्य साहित्य - भारत की रक्तविहिन क्रांति -
युद्धों में विजय - स्वातंत्र्योत्तर भारत की सिद्धियाँ - भारत का भविष्य)

